

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Росица Михаилова Кендерова,

член на научното жури като научен ръководител
по защита на дисертационен труд, съгласно Решение на факултетния съвет на ГГФ от
25.06.2019 г., протокол № 6 и Заповед № РД-38-318/02.07.2019 на Ректора на СУ „Св.
Климент Охридски“,
назначено

относно дисертационен труд на Соня Стоянова Стоянова на тема
Флувиална морфодинамика във високопланинския пояс на Пирин планина
за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
по професионално направление: 4.4. НАУКИ ЗА ЗЕМЯТА, научна специалност
„Геоморфология и палеогеография“

1. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Представеният дисертационен труд е с автор Соня Стоянова Стоянова, редовен докторант в Катедра „Климатология Хидрология и Геоморфология“ на Геолого-Географски Факултет, СУ „Св. Климент Охридски“. Авторът е завършил висше образование с образователно-квалификационна степен „бакалавър“ в специалност "География" през 2013 г. През 2015 г. придобива образователно-квалификационна степен „магистър“ в специалност "Геоморфология“. Бакалавърската и магистърска степен тя завършва в СУ „Св. Климент Охридски“ с отличен успех. От 5 януари 2016 г. до 5 януари 2019 г. Стоянова е редовен докторант към същата катедра, където разработва дисертационния си труд. Към датата на завършване Соня Стоянова е отчислена с право на защита, а през юни същата година тя успешно преминава обсъждане, което завършва с предложение за продължаване на процедурата.

Интересите и активността на докторанта в геоморфологията личат в:

- Участието, което докторантът взема в проектите, които се предлагат и изпълняват от колеги в Катедра „Климатология, Хидрология и Геоморфология“. Проектите са 6, от които 2 са към МОН (по двустранно сътрудничество и в програмата за фундаментални научни изследвания), 3 са към Фонд „Научни изследвания“ на СУ и 1 към Дарителска програма.
- Броят на публикациите е 23. Прави впечатление, че 3 от тях (без да са на геоморфоложка тема), са преди защитата на магистърската теза, 2 са в списания с IP фактор, 5 са доклади на международни конференции, както и 5, които са били съобщавани на работната група SEDIBUD към

Международната асоциация на геоморфолозите (IAG), където Стоянова членува.

- Соня Стоянова членува в Българско Геолошко Дружество, Сдружение на геоморфолозите в България и в Международната асоциация на геоморфолозите (IAG).

2. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

По процедурата за защитата на дисертационния труд са представени изискуемите документи, съгласно ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в СУ (7 на брой): дисертационен труд; автореферат; заповеди на Ректора за зачисляване и отчисляване, автобиография и дипломите от бакалавърско и магистърско ниво, протоколи от изпитите. Изброените документи са по списъка, посочен в Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в СУ. Те илюстрират, че са спазени всички изисквания на ЗРАСРБ относно легитимността на процедурата.

3. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТСКИЯ ТРУД

Представеният дисертационен труд съдържа общо 196 страници. Те съдържат 73 фигури и 53 таблици, които илюстрират конкретни и обобщени данни от теренната работа и цитираната литература. В края на дисертацията са разположени 4 геоморфоложки карти на ключовите участъци, които са изведени в отделни приложения. Литературната справка е от 10 стр. и съдържа 86 заглавия на кирилица и 115 на латиница.

Дисертационният труд е структуриран в 5 основни глави (без да имаме предвид въведението и заключението). Към уводната част може да бъдат отнесени: I (увод), II (Състояние на научните изследвания) и III (Методологични основи на изследването) глави. Общо те съставляват 28 страници. Следващите 3 глави: IV (Морфохидрографска характеристика), V (Условия и фактори за протичане на флувиалните процеси) и VI (Резултати от изследванията във високопланинския пояс на Пирин) в обем от 146 стр. съставляват изложението. Заключението е в обем от 9 стр. Това разпределение показва, че дисертационния труд е добре структуриран и балансиран.

Същото се отнася и за автореферата. Той е в обем от 58 стр. (включително приложенията) и съставлява представителна извадка за съдържанието на цялото изследване.

Според рецензента работата носи няколко силни страни, които показват самостоятелността и високото ниво на работата.

На първо място от тях, следва да се отбележи избора на мониторинга като основен метод (по-правилно е съвкупност от методи) в настоящото научно изследване. Мониторинговите наблюдения (геоморфоложки и климатоложки), приложени за високопланинския релеф на Пирин изискват не просто повече усилия, а повече активност и амбиция. Резултатите, които Соня Стоянова получава, от една страна, потвърждават високата ѝ мотивация и ниво като теренен геоморфолог, а от друга – мониторингът дава коректни резултати, които позволяват да бъде изяснен тренда в развитието на средата.

Втората силна страна в работата на докторанта е самостоятелността. Тя се проявява не само в теренните изследвания. Стоянова самостоятелно е извършила лабораторните седиментоложки анализи – морфоскопски, гранулометричен, лито-минераложки и анализ на кварца. Същото се отнася и за обработката на данните, която е направена с различни софтуерни продукти, вкл. и ГИС програми с отворен код. Така представянето на резултатите във фигурите и приложенията става ясно, недвусмислено и на високо естетическо ниво. Всичко това показва, че докторантът може да извършва и ръководи теренни и лабораторни изследвания.

Най-силната страна в дисертационния труд е свързана с получените резултати, голяма част от които са актуални (свързани са с промените в средата) и са нови за страната. От една страна, става въпрос за емпирични данни, които се отнасят за: скорост на ерозия, акумулация и денудация (площна, линейна и обемна); обем на движещ се и отложен материал; за промените (т.е. еволюцията) в размерите на формите и др. От друга страна, това е дало основание на автора да формулира приноси, които носят качествена и количествена оценка на промените в геоморфоложката среда и нова актуална информация за тренда в нейната еволюция. Нови за геоморфоложкото познание са получените данни за:

- хода и режима на климатичните елементи и особено за температура на почвата;
- скорост и режим на процесите крийп и солифлукция, срутища и сипеи;
- скорост и режим на флувиалните процеси (ерозия и акумулация) за временно течащи потоци и реки във високопланинския пояс на Пирин;

- характеристика на склоновете и флувиални форми и наслаги от гл.т. на промените и еволюцията им.

Направената морфохидрографска характеристика надхвърля използването на стандартните коефициенти и в определена степен използваната досега последователност. Това я прави различна от стандартните досега. Би могла да бъде добра основа за бъдещи хидроложки и геоморфоложки изследвания.

Авторът показва солидни знания за изследванията, които са провеждани в района, за проблематиката, по която е работено, за нерешените и актуалните проблеми. Така, изследването надгражда съществуващите достижения с това, че ги допълва и ги продължава в посока на съвременните геоморфоложки изследвания.

И накрая – искам да обърна внимание и на това, че дисертационният труд е написан на съвременен български книжовен език с еднозначни и ясни изречения, които допълват високото ниво на докторанта.

Рецензентът няма забележки към дисертационния труд.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение бих искала да поздравя докторант Соня Стоянова Стоянова за проявения висок професионализъм при реализирането на това изследване. Приемам посочените научни приноси в дисертационния труд и автореферата. Считам, че изследването отговаря на изискванията за разработване на научна теза според ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в СУ „Св. Климент Охридски“. Поради това предлагам на научното жури убедено да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР“ по професионално направление: 4.4. Науки за Земята, научна специалност „Геоморфология и палеогеография“ на Соня Стоянова Стоянова.

Росица Кендерова, проф. д-р

06.09.2019 г.